

ПУКОВНИК ДР МАЈКЛ БЕЛ,
СА УНИВЕРЗИТЕТА
ЗА НАЦИОНАЛНУ ОДБРАНУ
САД У ВАШИНГТОНУ

Снимко Дармир БАНДА

ОДГОВОР НА НОВЕ ПРЕТЊЕ

Оружане снаге треба да одговарају околностима с којима се држава суочава. Свет се убрзано мења, и основно је да систем одбране развије способност за прилагођавање новим условима. Појавиће се нове претње, нове опасности, које треба у потпуности антиципирати.

Пукoвник др Мајкл Бел, виши војни сарадник на Институту за националне стратешке студије Универзитета за националну одбрану у Вашингтону, недавно је боравио неколико дана у Београду као гостујући предавач. За то време је, у оквиру војно-војног програма Министарства одбране Србије и Европске команде САД – Канцеларије за билатералне односе у Београду, одржао семинар о евалуацији програма одбране.

Дипломац Вест Поинта и доктор историје, ађутант команданта дивизије за време операција *Пустињски штит* и *Пустињска олуја* и водећи аутор *Националног војног стратешког плана за рат против тероризма из 2005. године*, тренутно учествује у пројектима развоја будућих стратешких концепата, асистенције Здруженом генералштабу у области израде будуће националне војне стратегије и истраживања напора за стратешко планирање у Војсци САД у претходном веку.

На предавању о „евалуацији програма одбране“ покушали сте слушаоцима из Министарства одбране и Војске Србије да пренесете неколико порука. Које су биле кључне?

– Прва порука јесте да свака земља треба стратегијски да планира буџет. Процес стратешког планирања буџета мора да задовољи њене посебне потребе, историју, традицију, политички систем и закон. Понекад постоји жеља да се копира амерички или неки други систем, али боље је да се из туђих начина решавања буџета извуче оно што је примењиво и добро за поједину земљу. Од других треба узети само добре идеје, развијати их и прилагођавати себи.

Друга порука предавања које сам одржао на Топчидеру јесте да процес развијања стратешких могућности и буџетирања захтева различите погледе, не само владе, већ и различитих делова војске и министарства одбране. Све њих потребно је ујединити. Мора се утврдити шта се појављује као безбедносна претња, шта се захтева од конкретне стратегије, којим нивоом ресурса располажемо, које су нове технологије. Највећи је изазов повезати све те процесе.

Уз то, постоји велика потреба да се сагледају нове промене и да им се прилагоди стратегија. Важно је да се разуме да оружане снаге треба да одговарају околностима с

којима се држава суочава. То је понекад веома тешко, јер захтева много напорног рада. Свет се убрзано мења, и основно је да систем одбране развије способност за брзо прилагођавање новим условима. Појавиће се нове претње, нове опасности, које треба у потпуности антиципирати.

Можете ли антиципирати улогу НАТОа на почетку 21 века?

– Да би остала сврсисходна, свака организација мора да се прилагођава променама. То важи и за НАТО. Један од изазова за Алијансу јесте и прилагођавање експедиционим операцијама ван Европе. Друга прилагођавања односе се на провинцијске тимове за реконструкцију, који раде у новом окружењу. Нације које доприносе извршавању задатака НАТОа такође мењају своје могућности и међусобну контекмпларност.

Као члан тима за анализу реформе система одбране у оквиру израде четворогодишњег прегледа одбране МО САД, сучили сте се са новим безбедносним изазовима у оквиру властитог система. То је сигурно довело до низа нових питања и потребе да се на њих нађу одговори?

– Један од изазова у нашем систему су можда нове одговорности које се појављују. Примера ради, са мењањем света, појављују се импликације које мисије треба да се изврше. Са појавом Интернета и сајберспејса, постало је важно утврдити како земље осигуравају Интернет, нарочито зато што се преко њега одвијају и финансијске трансакције владе. Ми морамо да одговоримо на питање да ли оружане снаге треба да обезбеђују и компјутерске мреже. Да ли се развијају и друге мисије и улоге ван традиционалних војних, као што су одбрана земље?

Сигурно, негде у влади треба да се разуме да постоје опасности и да треба да се спроведу сигурносне мере како би се и те нове области обезбедиле и заштитиле, те да неко треба за њих да предузме одговорност. Мислим да је то добар начин да се види како се стварају нове околности које изазивају нове одговорности. Ко је одговоран за те нове области? Која средства треба и могу да се употребе? Треба спровести истраживања како бисмо одговорили на та питања, али пре тога треба да се одлучи да ли ће се она уопште и разматрати. Поред тога, треба ли те нове области да буду део војних мисија, мисија полиције која ће сузбијати криминал, или задатак неког другог?

А ако не кажемо да су пред нама нови изазови, и ако се не запитамо како ћемо им прићи, бавићемо се старим мисијама, и размишљати како да их спроводимо ефикасно, са што мањим трошковима.

Неспорно, улога војске се у последњих 17 година знатно променила. Излази из оквира традиционалног, настојећи да одговори новим безбедносним изазовима, ризицима и претњама.

– Истина је, појавио се читав низ нових изазова и војска им се прилагођава. Али она и даље има и традиционалну улогу. И даље се жели да се у формацијском, бројчаном смислу и у опремљености оружане снаге доведу до потребне мере да буду употребљиве за борбена дејства у конвенционалним оружаним сукобима. И то нас, према мом мишљењу, чини рањивим у односу на тероризам, организовани криминал, природне катастрофе, сајбер нападе и сличне нетрадиционалне изазове.

Пројекти у којима тренутно учествујете, као што су развој будућег стратегијског концепта и војна стратегија, подједнако су занимљиви и захтевни као и они о којима смо управо говорили.

РАЗУМЕВАЊЕ СИСТЕМА

Пуковник Бел верује да су војници понекад „наивни“. Ево како то објашњава:

– Војници понекад мисле да је довољно да само извршавају шта им је речено. Будући да не желе да армија буде политизована, или да политички делује, не обраћају пажњу на одређене околности. Такви војници не увиђају како систем делује. Потребно је упознати систем, како би се лакше обавиле неке ствари, као што су одређивање буџета, логистика, добила потребна средства за медицинску заштиту, итд.

– Радим са три тима. Треба да израдимо нацрт наше будуће војне стратегије. Изазов за све људе који раде на том послу јесте како да заинтересују високе руководиоце за дугорочна питања, када је толико много привремених изазова. То је доста тешко.

Неки од будућих стратегијских концепата које разматрам одnose се на способности за нетрадиционалне облике ратовања, оне који су незграпно названи стањем ни рата ни мира. Радим и на теорији употребе свемира, заједно са ваздухопловним официрима. Они на свемир гледају другим очима од мене, и то доводи до различитих питања и одговора, и на неки начин балансира резултате. Они имају тезу, ја пласирам антитезу, и тако дођемо до синтезе.

Поменули сте сукобе ниског интензитета. Чини ми се да у војним оквирима није било лако превазићи уобичајено мишљење да постоји или рат или мир.

– Мислим да типично мишљење јесте да постоји рат или мир. Потом се развило и схватање конвенционалног рата и војних операција ван рата. Проблем је утврдити да операције у Авганистану или Ираку нису рат. То изазива забуну у оном што желите постићи и доводи до питања како размишљамо о лепези сукоба који нису конвенционални војни сукоби. Карактер рата се мења. На пример, лекције из последњих 17 година, од Голфског рата, говоре да би противници Америке приступили рату сасвим другачије од оног како смо то замишљали за време хладног рата. Мислим да би потенцијални противник користио читав спектар неубичајених мера, које би спроводили недржавни субјекти, терористи, али и друге армије које се прилагођавају неконвенционалним облицима напада. Зато верујем да треба да развијамо снаге које ће моћи томе да се супротставе, које ће бити способне да воде ратове будућности.

Како видите ратове у будућности, ако будућност ограничимо на следећих декаду или две.

– Као историчар, мислим да ће ратови наставити да буду избор за групе које ће на тај начин настојати да осигурају своје интересе. Не мислим да ће ратови нестати са историјске сцене. Ако бих учио из недавне историје, верујем да би оружане снаге рачунале на америчке предности и тражиле њене слабе тачке, уз настојање да учине своје снаге брзо покретним и наоружане важним информацијама. Не можемо претпоставити да ћемо увек имати проток информација или способност да користимо сателите, уколико их добро не осигурамо од непријатеља. Мислим да се не можемо фокусирати на своје предности, већ да треба да анализирамо своје рањиве тачке. Јер, њих ће други настојати да искористе како би постигли своје циљеве.

Да ли главне тачке актуелне стратегије САД отварају могућност развијања нових способности које више одговарају окружењу у будућности?

– Велики део наше стратегије односи се на то како, у нашем најбољем интересу, штитимо САД. Потом, како спречавамо сукобе и промовишемо сигурност и како развијамо и чувамо наше способности за спречавање унутрашњих сукоба. То захтева дугорочне напоре, регионално разумевање, способност за реконструкцију након сукоба, или чак и за време његовог трајања, ван конвенционалне војне перспективе „сила на силу“. Видим стратегију као начин да се помогне у промени и развијању нових способности које више одговарају будућем окружењу.

Почетком деведесетих година прошлог века били сте укључени и у израду националне безбедносне стратегије Кувајта. Како данас гледате на то искуство?

– Након ослобођења 1992. године, за Кувајт је дошло време да направи нови стратегијски преглед, како би се реструктурисале оружане снаге, истражили нови безбедносни изазови, ризици и претње, и сагледале могућности за унапређење кувајтских интереса. Ми смо им помагали, и ја сам био у том тиму, настојећи да допринесем својим знањем, како бисмо утврдили различите начине на које могу постићи своје циљеве. Била је то корисно за њих, али и за мене, јер ми је омогућила да разумем свет из њихове перспективе, не само из америчке, као до тада. ■

Снежана ЂОКИЋ